

Nr 474.

Av herr **Jonsson** i Alsen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 346, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

Det föreliggande förslaget till revision av arrendelagstiftningen har föregåtts av en utredning, som huvudsakligen tagit sikte på syd- och mellansvenska förhållanden. Detta torde ha varit riktigt med hänsyn till de frågor, som under tiden närmast före utredningens igångsättande varit aktuella. Då emellertid i uppdraget jämväl ingick att undersöka möjligheterna att sammanföra de olika arrendelagarna, vilket även gjorts såväl i utredningens förslag som i propositionen, hade det varit önskvärt, att något större uppmärksamhet ägnats de speciella norrlandsförhållandena. Det är i varje fall nödvändigt, att så sker i samband med att riksdagen tar ställning till förslaget. Som även av propositionens knapphändiga omnämmanden framgår, innebär förslaget försämringar ur norrlandssynpunkt dels beträffande den första arrendeperiodens längd, dels beträffande jordägarens underhållsskyldighet vid tillträde och arrendatorernas rätt till ersättning för jordförbättringar.

Med avseende på den femtonåriga arrendetiden vitsordas i utredningen, att den inneburit ett socialt framsteg. I och för sig är den visserligen en kompromissprodukt — starka skäl ha vid olika tillfällen anförts för att den rätteligen bort vara längre — men den torde i hög grad ha bidragit till att de arrendatorer, som hittills kommit i åtnjutande av densamma, känt sig relativt tillfredsställda och trygga. Nu kan visserligen sägas, att arrendetidens förkortning uppväges av optionsrätten. Kvar står dock, att den första perioden blir kortare. Det bör därför undersökas, huruvida icke den femtonåriga arrendetiden kan få kvarstå inom de områden, där den hittills gällt, och att optionsrätten sedan gäller för fem år i sänder.

I fråga om jordägarens förpliktelser vid tillträde gäller i norrlandslagen bl. a., att »jämväl alla erforderliga mindre reparationer» skola hava utförts. Eftersättes detta, äger arrendatorn rätt till ersättning för att han »bättrar vad som brister». Härei inträder nu en försämring, som bör observeras. Samma är också förhållandet med rätten till ersättning för jordförbättring.

Nu kan ju anföras, att andra föreslagna lagändringar innebära påtagliga framsteg även ur norrländsk synpunkt, framför allt slopandet av den nedre arealgränsen, vilket varit ett gammalt önskemål. Men man kan icke känna sig övertygad om att Norrland skall behöva betala framstegen med försämringar. Icke heller framstår det som ofrånkomligt, att dessa offer skola

behöva göras på den formella likriktningens altare. I paragraf 64 finns ett exempel på att hänsyn till visst område kan tagas, utan att man bryter den formella enhetligheten. Andra utvägar finnas måhända. Den saken får prövas inom vederbörande utskott.

I paragraf 49 ingår bl. a., att vissa stadganden icke skola äga tillämpning på huggartorp och liknande arbetarboställen, då upplåtelsen skett i syfte att tillförsäkra jordägaren stadigvarande arbetskraft för vissa angivna ändamål. Begränsningen torde anses motiverad med den anpassning efter skiftande förhållanden som bör iakttagas. Det har ju tidigare skurit sig, då för norrländska förhållanden utformade bestämmelser blivit gällande även i vissa mellansvenska trakter. Det är dock svårt att förstå, att icke en minimiarrendetid av åtminstone fem år skall kunna tillämpas allestädes även på dessa ställen. Utredningen vittnar om att så också sker på olika håll i Syd- och Mellansverige. Emellertid är det en annan sak som är ägnad att oroa i detta sammanhang. Till angivandet av vilka arbetarboställen som avses och syftet med upplåtelsen har fogats en ytterligare bestämning: »där arrendatorn icke av jordbruket kan erhålla sin huvudsakliga bärning». Nu kan visserligen sägas, att alla villkoren skola vara fyllda, men fara för en äventyrlig tolkning kan dock uppstå. Bland arrendeställena finnas många, som icke kunna ge arrendatorn hans huvudsakliga bärning, men som alls icke äro av i detta stycke avsedd karaktär. Jordägaren kan i sådana fall söka ge sken av att villkoren i övrigt, alltså om syftet med upplåtelsen och ställets karaktär, också äro fyllda. För att undvika osäkerhet och tvister synes det vara bäst att stryka den tredje bestämningen. Detta kan ske, om man ger den andra bestämningen en annan formulering, t. ex. »samt upplåtelsen avser sådan mindre brukningsdel som huggartorp eller annat därmed jämförligt arbetarboställe». Är denna väg icke framkomlig, återstår att i motiveringen noggrant slå fast, att det gäller ett visst slags upplåtelse och att bestämmelsen tar sikte på speciella förhållanden i vissa trakter.

Förhållandena i Norrland på de arrendejordbruk, som finnas inom ramen för lagens hitillsvarande omfattning, ha i senare tid förefallit relativt stabiliserade. Klagomål över lagens tillämpning eller önskemål om dess reformering ha sällan avhörts, annat än beträffande arealgränser o. d., som nu blir ändrat. Det bör under sådana förhållanden vara angeläget för riksdagen att icke, samtidigt som man gör en lagrevision som både reellt och formellt innebär påtagliga framsteg och tillmötesgår befogade önskemål från andra landsändar, i onödan göra försämringar för Norrland, vilka bli ägnade att på nytt skapa irritation. Det heter någonstades i utredningen, att man tvekat inför att pålägga de nya jordägarekategorier, som komma att falla under lagen, samma förpliktelser som åvila bolag, spekulanter etc. som äro jordägarepart i de arrenden som regleras enligt norrlandslagen. Omvänt kan med samma fog sägas, att lindrigare bestämmelser för de förra icke kunna utgöra något bärande skäl för lindringar åt de senare.

Under åberopande av vad som sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 346 måtte i den nya arrendelagstiftningen bibehålla den norrländska arrendelagens bestämmelser om den första arrendetidens längd, jordägarens förpliktelser vid tillträde och arrendatorns rätt till ersättning för jordförbättringar samt att definitionen på i särskilt syfte upplåtta huggartorp och andra arbetarboställen måtte ändras på i motionen antytt sätt.

Stockholm den 27 oktober 1943.

Sigfrid Jonsson,

Alsen.